

Søk 🔍

KLASSEKAMPEN

Kunst

Spiss ørene

Årets utgave av Momentum bygger på ideen om at konsentrert lytting er en politisk handling.

Nicholas Norton
23. juli

ROM MED UTSIKT: Maia Urstads lille paviljong gir et sofistikert lydbilde som består av forskjellige slags toglyder.
Foto: Eivind Lauritzen/Galleri F15

Momentumbiennalen 2025

Galleri F15 i Moes | Står til 12. oktober

SAISON 1 2015-2016 / STAVEN 2015-2016

Den siste virkelig minneverdige utgaven av Momentum fant sted helt tilbake i 2015. Den gang var Moss-biennalen en sofistikert utforskning av hvordan personaliserte algoritmer påvirker psyken og skaper tunnelsyn-effekter – en tematikk som er like aktuell nå, ti år etter.

2020-tallets utgaver har trist nok vært preget av konflikt og ufullstendige utstillinger: Kurator Théo-Mario Coppola fikk sparken, og biennalen Coppola hadde satt sammen åpnet oppsiktsvekkende nok uten deres samtykke i 2021.

Kunstnerkollektivet Tenthau's forsøk i 2023 var preget av sosialt engasjerte kunstprosjekter hvor det meste skulle bli til underveis. Den endte som en blek og rotete kopi av det indonesiske kollektivet ruangrupa's Documenta-utgave fra året før.

Heldigvis er årets Momentum en markant forbedring, selv om den ikke når helt opp til tidligere høyder. Den danske kuratoren Morten Søndergaard har satt sammen en biennale med tittelen «Between/Worlds: Resonant Ecologies» med bidrag fra 39 kunstnere, i hovedsak lydverk. Tematisk tar de blant annet for seg menneskets påvirkning på naturen og naturens egenrådighet, flommen av digitale signaler som til enhver tid omgir oss og lydens poetiske potensial.

Annonse

Av disse sporene er menneskets innvirkning på naturen utvilsomt det tydeligste. Ikke minst fordi mange av verkene befinner seg utendørs, langs en skogsti som slynger seg rundt Galleri F15 på Jeløya like utenfor Moss sentrum, slik at naturlyder blander seg med lydkunsten. Blant høydepunktene er danske Jakob Kirkegaards hommage til sluttscenen i Andrej Tarkovskijs filmesterverk «Solaris» (1972), hvor resonnerende vanndrypp og knitring velter utover et område dekket av kvas og døde grener fra skjulte høyttalere. Lydopptakene er visstnok gjort i forlatte bygg i Tsjernobyl og skaper inntrykk av en skjult, eksistensiell fare. Det kjennes som om skogen når som helst kan vende seg mot oss.

«*Det kjennes som om skogen kan vende seg mot oss*»

Maia Urstad har konstruert en liten paviljong med utsikt mot sjøen. Et sofistikert lydbilde bestående av togsignaler, ruteannonseringer og stemmer som annonserer på- og

avstigninger på ulike språk gir en fornemmelse av kompleksiteten i de teknologiske systemene som omslutter oss når vi reiser. Tognettet blir her en levende, pulserende organisme som vi vanligvis bare ser overflaten av – uoverskuelig i utstrekning. Man kan komme til å tenke på det som et sentralnervesystem, hvor vi transporteres frem og tilbake som elektriske impulser: på denne reisen kjenner man seg som en liten bestanddel i et stort og hyperinnviklet system.

Jana Winderen, som i likhet med Urstad er norsk og internasjonalt etablert, har konstruert en benk like ved vannkanten. Til benken hører en liten lytteøvelse som ber om at man lukker øynene og fokuserer på lyden lengst unna en selv, for så å fokusere på den lyden som oppleves nærmest. Deretter en lyd som beveger seg på tvers av nært og fjernt. Det er en tilnærming som kjennes beslektet med Urstads verk, i den forstand at man beveger seg mentalt gjennom rommet ved å lytte, og dermed endrer på oppfattelsen av sin egen kropps posisjon i landskapet.

Vel inne på Galleri FI5 møter man blant annet den danske komponisten og kunstneren William Kudahls vakre video av dusinvis med bøker som blafrer i vinden, samt en tilhørende bok som lister opp egennavnene på ulike kjente og ukjente vindfenomener. Kudahl bruker lyd til å forvandle tekst fra noe vi forstår til noe vi kjenner på kroppen og viser til et poetisk potensial utenfor det semantiske. Sveitsiske Daniel Pflumm gjør noe tilsvarende med en video med klipp av nyhetsankere som trekker pust idet de er i ferd med å snakke. Pustelydene får en rytmisk, musikalsk kvalitet, samtidig som man av refleks stålsetter seg for ytringen som aldri kommer. Kanskje handler det om at intonasjon og tonefall kan være vel så viktig for hvordan et budskap blir forstått som selve ordene.

Overordnet handler denne biennalen om hvordan konsentrert lytting kan gjøre oss mer bevisste på forbindelsene mellom vår indre opplevelsesverden og de ytre omgivelsene. I lydkunstsammenheng er dette en relativt klassisk tilnærming i tråd med komponisten og kunstneren John Cages idé om at alle lyder kan være meningsbærende. I forlengelsen – og kanskje mer interessant – vektlegges lyd som en politisk og sosial kraft som gir form til verden og hvordan den erfares på lik linje med språket – og som dermed ikke bør forsømmes.

Søndergaards biennale tar ikke sikte på å gjenoppfinne

lyttingen, men å vise spennet i hvordan konsentrert lytting kan aktiveres av kunsten og samtidig utgjør en metode for å få dypere erfaringer. Den er mindre eksperimentell og risikotagende enn tidligere utgaver, men fremstår likevel aktuell i en tid hvor konsentrasjon er blitt en knapp ressurs.

Det finnes tross alt mange påskudd for å ikke lytte: Telefonen er alltid tilgjengelig, og med det scrolling av persontilpasset innhold, meldinger og muligheten for å stenge ute omgivelsene med støykansellerende ørepropper. Offentligheten – spesielt den politiske – kan fremstå som en kakofoni hvor de fleste ikke lytter, men er opptatt av å gi sitt budskap rekkevidde. Årets Momentum er en øvelse i å lytte selektivt og bevisst, spisse ørene mot det som ellers ville druknet i støyen.

[Del artikkelen](#)kunst@klassekampen.no

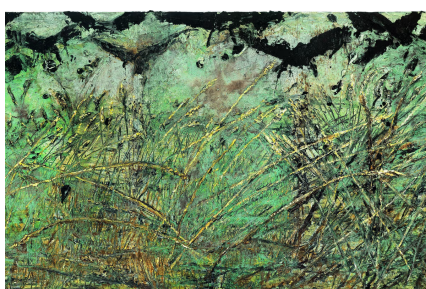
KUNST

Kunst 13. aug.

Irene Nordli. Torbjørn Kvasbø. Paul Scott. Marit Tingleff

Hos dronningen er servise forvandlet til rivende skulpturer

Kunst 13. aug.

Kiefer / Van Gogh

Anselm Kiefers svulstige og overtydelige ikonografi kveler den mer subtile van Gogh.

Kunst 6. aug.

Parkert kunsthistorie

Moderna Museet lar oss mimre om 1990-tallet – og kan fort utløse en eksistensiell krise.

[Se mer](#)

Ta kontakt
Min side

Sentralbord: 21 09 30 00
Kundeservice: 21 09 30 01

Klassekampen arbeider etter
[Vær Varsom-plakatens regler](#)